

INDIRA ŠABIĆ

Filozofski fakultet u Tuzli
Vukovarska 2, Tuzla, BiH
indira.sabic@untz.ba

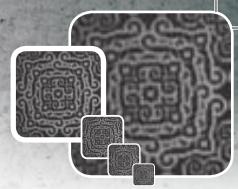
Novica Vujović: *Onomastika Barjamovice, Velestova i Markovine,*

Cetinje: Fakultet za crnogorski jezik i
književnost, 2020, 198 str.

Knjiga *Onomastika Barjamovice, Velestova i Markovine* onomastička je analiza čevskih sela koja obuhvaća i pregled dosadašnjih onomastičkih (i drugih za tu disciplinu relevantnih) istraživanja koja usustavljaju kompletну onomastičku sliku topikalnoga terena. U knjizi je analizirana toponimijska i antroponimijska građa ekscerpirana iz ranijih istraživanja koja su nadograđena onomastičkim materijalom do kojeg je autor došao terenskim radom u interakciji s informatorima ili je prikupljen iz katastarskih knjiga Prijestonice Cetinje i dokumentacije Uprave za nekretnine PJ Cetinje. Radom je obuhvaćena građa prikupljana od jeseni 2011. do 2014. godine. U strukturi knjige odijeljene su dvije veće cjeline: *Toponimija* i *Antroponimija*.

U uvodnome poglavlju (*Uvod*, str. 17–38) izloženi su dolingvistički i lingvistički podaci, odnosno historijske, geografske posebnosti i demografski razvoj, uz temeljne jezičke značajke: Čevo predstavlja centralno mjesto plemena Ozrinića, obuhvata površinu više sela, a kao jugoistočni pojas te teritorije pružaju se sela Barjamovica, Velestovo i Markovina koja pripadaju opštini Cetinje. Govor Ozrinića, odnosno čevskih sela, pripada jugoistočnim crnogorskim govorima. Uvodno poglavlje autor završava kratkim osvrtom na specifičnosti terenskoga rada uz spisak osamnaest informatora.

U poglavlju *Toponimija Barjamovice, Velestova i Markovine* popisuje se, opisuje i analizira čevska historijska i savremena toponimija. Korpus, koji čini preko 600 toponima, ekscerpiran je iz historijskih i savremenih karti te historijskih i drugih vrela, odnosno prikupljen ili provjerен terenskim istraživanjima. Progovorivši o apelativima u toponomastičkim strukturama, o tipovima toponimizacije apelativa uz registar najfrekventnijih, autor klasificira toponime prema motivacijskome kriteriju uz osvrt na jezičko raslojavanje toponima. Urađena klasifikacija usustavljuje motivaciju nastanka većine toponima, i to: prenošenjem antroponima na toponim; prenošenjem toponima na ojkonim i hidronim, i obrnuto; imenovanje prema izgledu i svojstvu tla; imenovanje prema vlasniku zemljišta; položaju u odnosu na druge toponime; ulozi u tadašnjem poljoprivrednom

i društvenom (plemenskom) životu; prema biljnim i životinjskim vrstama; imenovanje uslovljeno promjenama zemljишta pod utjecajem antropogenih faktora itd.

Autor analizu nastavlja strukturalnim ogledom čevske toponimije, pa u tvorbenoj odnosno morfološkoj analizi prepoznaće prefiksalne, sufiksalne, prefiksально-sufiksalne, složene, dvočlane i tročlane toponime. Pišući o gradi u tom kontekstu redaju se abecednim slijedom nanizani primjeri. Poglavlje o toponimima autor završava potpoglavljem *Strani elementi u toponimima* u kojem se govori o jakom romanskom utjecaju na Crnogorskome primorju, ostacima ilirskoga, grčkoga i albanskoga jezičkog elementa, kao i o prisustvu jezika vlaškoga stanovništva, te o jezičnim nanosima "starih naroda" kakvi su Mataruge, Kriči, Macure, Španji, Bukumiri.

Antroponimija Barjamovice, Velestova i Markovine (str. 95–120) poglavlje je u kojem autor piše o antroponimiskome sistemu i njegovim sastavnicama, o terminima prezime i lično ime, pišući o postanju i razvoju antroponimijske formule u Crnoj Gori. Autor ističe da prvotni primjeri potječu s terena plemensko-bratstveničkoga, patrijarhalnoga uređenja i kulture, što je razlogom boljeg očuvanja imena i detalja koji se odnose na muške članove porodice, bratstva i plemena, odnosno potvrda izrazite dominacije u zasvjeđočenosti muških imena, zbog čega ih je i u ponuđenome registru znatno više nego ženskih imena. Poslije općih informacija o čevskoj antroponimiji slijedi semantičko-tvorbeni pristup prikupljenoj građi. U poglavlju naslovjenome *Struktura ličnih imena* autor piše o lično-imenskim osnovama i načinima njihove tvorbe, izdvojivši dvosložna muška i ženska imena i ponudivši popis sufiksa u tvorbi muških i ženskih imena. U potpoglavlju *Brojčani pregled ličnih imena Barjamovice, Velestova i Markovine* autor navodi muška i ženska imena po čestotnosti, negdje uz broj njihova ponavljanja, dok se u potpoglavlju *Hrišćanska (kalendarska) imena* koncizno osvrće na aloglotsku i idioglotsku dimenziju imena, na proces kristijanizacije i njegove refleksije u ličnoimenskome korpusu čevskih sela, odnosno o načinu na koji su kršćanska imena iz grčkog, hebrejskog i latinskog jezika

ušla u crnogorski imenoslov. Ovaj opsežniji dio knjige autor završava poglavljem *Semantička analiza ličnih imena* gdje autor, u nizu potpoglavlja koja slijede, izdvaja: zaštitna i teoforna imena, lična imena izvedena prema biljnim vrstama, lična imena s pridjevom u osnovi, lična imena u značenju organj, lična imena od apstraktnih pojmljiva i lična imena potvrđena u toponimima. Poglavlje je zaokruženo analizom nadimačkoga korpusa čevskih sela.

Budući da navedenu georeferenciju autor posmatra u jezičkome (ponajprije imenskome), i historijskome kontekstu, u *Zaključku* (str. 125–131) utvrđuje kako tvorbeni modeli i semantičko-strukturne odlike toponima i antroponima Barjamovice, Velestova i Markovine u cjelini čine prirodni dio crnogorskoga imenoslovlja. Na kraju knjige je prilog *Rječnik* (str. 131–181) u kojem je ponuđen popis: 1. toponima izdiferenciran prema pripadnosti selima Barjamovice, Velestova i Markovine, bez izdvojenih toponimijskih skupina, i 2. antroponima, i to skupno Barjamovice i Velestova – popis 18 prezimena, te zasebno Markovine – popis 17 prezimena uz popise muških i ženskih imena uz koje se uglavnom bilježe podaci o rođenju i/ili smrti. Toponimi i antroponimi predočeni su u abecednome redu: oko 660 toponima te oko 180 muških imena i oko 100 ženskih ličnih imena. Knjiga završava *Bibliografijom* (str. 181–195), odnosno popisom 144 bibliografske jedinice.

Knjiga *Onomastika Barjamovice, Velestova i Markovine* naučno je djelo ponajprije utemeljeno na arhivskim i terenskim istraživanjima, uz to korisna i nužna publikacija u montenegrističkoj literaturi kojom se zrcali i prezentira antroponimijska i toponimijska tradicija Crne Gore. Ovim naučnim radom, koji je zapravo prerađena i dopunjena verzija istoimena magistarskoga rada, montenegristička onomastika prinosi u užem planu slavenskome, i širem planu evropskome onomastičkom krugu. Publikacija je dobrodošla tim prije što i autor već u uvodniku ističe da su crnogorski antroponimi i toponimi, koji su predmetom njezina interesovanja, poodavno ugroženi jezički spomenici, pa se ovom knjigom zasigurno izbjeglo moguće gubljenje tradicionalnih crnogorskih imena. Prezentirani rezultati

onomastičkih istraživanja u ovoj knjizi važni su za crnogorsku akademsku sredinu, ali i za širu zajednicu zbog spoznaja o historijeskome, jezičkome i kulturnome identitetu dijela Crne Gore. Budući da knjigu ovoga tipa mogu konsultirati ne samo onomastičari već i antropolozi, historičari, geografi i naučnici drugih usmjerenja, ona je opravdala svoje ciljeve: lingvistički, koji se od nje primarno zahtijeva, jednako kao i kulturološki. Zato je knjigu *Onomastika Barjamovice, Velestova i Markovine* ispravno smatrati još jednom stopom u očuvanju crnogorske jezičke i izvanjezičke baštine.